

Horecký zpravodaj

Prosinec 2009

Číslo 19. (1/2009)

Vážení spoluobčané,

jak je již po několik let zvykem, dostává se Vám vždy v období Vánoc do rukou Horecký zpravodaj. Snažíme se v něm ve zkratce shrnout dění v naší obci v uplynulém roce, ohlédnout se do historie, poblahopřát jubilantům, předat zajímavé informace z dění v obci.

Děkuji všem, kteří se větší či menší měrou podílejí na jeho vydání, a Vám čtenářům přeji v roce 2010 mnoho zdraví a spokojenosti.

Josef Pechanec

Informace obecního úřadu

Ohlédnutí za rokem 2009

V letošním roce byla díky dotaci ve výši 120.000 Kč z Pardubického kraje opravena komunikace okolo obecního úřadu včetně povrchové kanalizace. Celková investice dosáhla výše 350.000 Kč.

Další investiční akcí ve výši 80.000 Kč bylo zřízení pracoviště Czech Point na obecním úřadě. Z 85 % bylo toto pracoviště vybaveno z prostředků Pardubického kraje. O využití tohoto pracoviště budou občané postupně informováni.

Obecní úřad ve spolupráci se sborem dobrovolných hasičů pořádal koncem května okrskové cvičení za účasti 15 družstev ve třech kategoriích. I přes nepřítel počasí bylo cvičení hodnoceno jako zdařilé a dobře organizované. Všem, kteří se aktivně účastnili jako soutěžící, i organizátorům patří velký dík.

Je velmi dobře, že areál u Hájenky je celoročně využíván a přes léto i hojně navštěvován.

Tradiční akce pro děti byla letos na začátku prázdnin a za pěkného počasí byla pořadatelům odměnou velká účast soutěžících z řad malých i odrostlejších.

Pohled do roku 2010

Zastupitelstvo obce zpracovalo a schválilo žádost o dotaci z prostředků Strukturálních fondů Evropské unie na rozvoj infrastruktury a životního prostředí v obcích. Žádáme o prostředky na opravu komunikace od obecního úřadu k požární nádrži u Jandíků, opravu požární nádrže, úpravu návsi včetně výsadby stromů, úpravy břehu na vjezdu do obce od Netřebí, jeho osázení zelení. Součástí tohoto projektu bude i oprava křížku na návsi včetně oplocení poničeného spadlými stromy při vichřici.

Z důvodu posouzení potřebnosti těchto úprav, jejich zdokumentování v projektu a doložení fotodokumentací nemohly být některé úpravy udělány v letošním roce, i když by to jistě bylo potřebné. Jelikož se jedná o velkou investiční akci, která by měla být z 90 % hrazena z evropských peněz, bude velmi záležet na dohodě o financování, neboť i z těchto peněz zaplatí příjemce, tedy obec, 19% daň, což z každého milionu Kč činí 190.000.

Věříme, že bude tento projekt schválen a peníze dobře využity ve prospěch vzhledu obce.

Poplatky v roce 2010

Nárůst ceny poplatků za svoz komunálního odpadu na rok 2010 bude hrazen z rozpočtu obce. Poplatek tak zůstává ve výši 450 Kč pro každého občana a bude vybírán v lednu. Termín bude včas oznámen. Ostatní poplatky se též nemění.

Cena vodného 24 Kč za m³.

Upozornění Policie ČR

Policie ČR upozorňuje občany na stále častější případy okradení hlavně starších občanů, pachatelé využívají jejich důvěřivosti a pod různými záminkami se je snaží obelstít a okrást přímo v bytech či domech.

Diskuse o kanalizaci

Ve sdělovacích prostředcích často přetřásané téma kanalizací a čistření odpadních vod bylo i v našem zastupitelstvu několikrát probíráno ze všech stran. Bohužel, ani při setkání s odborníky jsme nedostali jasnou odpověď na otázku nutnosti výstavby čistírny odpadních vod. Výstavba kanalizace, výstavba čistírky a provoz tohoto zařízení jsou podle mnohých odborníků v současné době pro obec naší velikosti v podstatě neufinancovatelné.

Chceme tedy maximálně podpořit domovní čistírny odpadních vod tak, jak to bylo u novostaveb v obci, a podporovat i čistírny u starších objektů, pokud v budoucnu tato nutnost nastane.

Josef Pechanec

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

V obci žije celkem 110 obyvatel (z toho žen 59, mužů 51). Děti do 15 let je 19, starobních a invalidních důchodců 29 (z toho vdov a vdovců 16). Průměrný věk občanů Horek je 40 let (z toho žen 43 let, mužů 37 let), průměrný věk důchodců je 73 let. Letos se narodilo jedno dítě, nově bylo přihlášeno k trvalému pobytu pět osob.

Letos oslavili významné životní jubileum: Jaroslav Eliáš z čp. 42, Vlastimil Eliáš z čp. 26, Jindřiška Antesová, Libuše Eliášová, Anna Šilarová. Všem srdečně blahopřejeme.

Výsledky voleb do Evropského parlamentu z obce Horky, které se konaly ve dnech 5. - 6. června 2009

Zapsáno do seznamu voličů 84 voličů
Počet voličů, kteří přišli volit 37 voličů
Volební účast 44 %

Z možných 33 stran bylo voleno osm. Hlasy dostaly podle počtu strany:

název strany	počet hlasů	hlasy v %
Občanská demokratická strana	14	37,83
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	8	21,62
Česká strana sociálně demokratická	7	18,91
Evropská demokratická strana	3	8,10
SDŽ - Strana důstojného života	2	5,40
Libertas.cz	1	2,70
Strana svobodných občanů	1	2,70
Suverenita	1	2,70

PAMĚTI

Jan Morávek

Občas se mi stává, že mne někdo z mladší generace osloví otázkou na názvy některých prací nebo nástrojů související se zemědělskou činností minulých let. Například co bylo šintování, k čemu sloužil roubík, hrabice nebo jiné, dnes již zcela neznámé nářadí. Co se počítalo na mandele, na kopy a podobně. Zavedením metrické soustavy upadly do zapomenutí staré plošné míry jako třeba měřice, korec, srych. Každý školák ví, co je karburátor, co jsou ventily, co je katalyzátor, ale nezná součásti potahového vozu jako rozvora, zákolník, lounek, lišen, klanice, kačírek, formánek atd. Nemám v úmyslu z tohoto článku udělat slovník starých názvů, spíše se hodlám pokusit o jakýsi obraz našeho venkova.

Již v devatenáctém století se na venkov pozvolna dostávaly stroje jako parní oračky, mlátičky, ale to si mohli dovolit pouze majitelé velkostatků, zatím co drobným zemědělcům musela postačit síla tažných zvířat, ale hlavně staré, pracovitě, ničím nenahraditelné ruce, ruce tvrdých mozolů, které se nezalekly žádné sebetěžší práce, které dokáží ze země vytvořit úrodnou půdu, která vydá užitek. Dnes je vše jinak. Převážná většina obyvatel venkova dojíždí za prací do měst. Po polích jezdí traktory, které za sebou vlečou různé stroje, jejichž účel nezná ani zemědělec důchodce. Je-li po komunikaci roztroušena sláma, je každému jasné, že jsou žně, je-li natahané bláto, je zřejmé, že se rozváží chlévská mrva nebo sklízí cukrovka, ale více se o to většina lidí nezajímá. A tak si tu minulost alespoň krátce připomeneme.

Staré české přísloví praví: „Na svatého Řehoře plují ledy do moře, líný sedlák, který neore.“ Ono se mnohdy do polí vyjíždělo dříve nežli dvanáctého března. Pamatuji, že jsme seli jařiny již v únoru. Ruční setí již nepamatuji. Téměř každý zemědělec měl nějaký ten secí stroj, ať již sám, nebo s někým do spolku. Ručně se nesela ani cukrovka, ale moje matka za svobodna chodila ke dvoru sít cukrovku ručně. Jednotlivé řádky byly vyznačeny, pracovnice motykou prohloubila rýhu, nasypala semeno a zahrнула. Tak se pokračovalo řádek po řádku. Na sadbu brambor žádná mechanizace nebyla. Brambory bylo nutno přebrat, rozkrájet, aby se sadba rozmnožila, a v košíku roznášet po poli a

ručně ukládat do brázd nebo naryhovaných řádků. Brambory, cukrovka a krmná řepa se souhrnně nazývají okopaninami, z čehož vyplývá, že to bylo právě kopání, kterým se tyto plodiny ošetřovaly. U cukrovky byla nejnamáhavější první okopávka - jednocení. Probírat hustě naseté řádky a nechávat vegetovat jednotlivé rostlinky nebylo možné jinak, nežli vkleče na kolenou. Další okopávku bylo možno již provádět vstoje s motykou opatřenou delší násadou. Půda mezi řádky se teprve kypřila plečkováním, nebo po staru šintováním. Obojí se provádělo ručně, teprve později byly tyto nástroje nahrazeny nástroji potahovými. Na kypření půdy mezi řádky brambor sloužila jednoduchá potahová rádla.

Jaro střídá léto. Po poledni se od jednotlivých stavení ozývá klepot kladívek, vytahujících ostří kos. Jak naklepeš, tak budeš síci. To bylo heslo starých sekáčů. Kosa se nechala vyhřát na poledním slunci, změkklá ocel se stala kujnější a lépe se poddávala úderům kladívek. Každý sekáč si připravoval dvě kosy. Ráno, ještě před východem slunka, se z luk ozýval zvonivý tón podbrušované oceli a šustot kos kladoucích rosou změkklou trávou na pokosy. Další práce probíhaly stejným způsobem, jak to známe dodnes u drobných chovatelů domácího zvířectva. Rozhazování, obracení, kopování, s tím rozdílem, že kosy nahradily travní žací stroje a dnes motorové sekačky. Také do sklizně obilovin postupně přicházela mechanizace. Jako kluk pamatuji svého otce, jak kosil obilí rožňovkou, nebo, jak se také říkalo, hrabicí. Byla to delší kosa opatřená nad čepelí třemi pruty, rožni a lapačem, který pokosené obilí zachycoval, a sekáč jej pak odkládal na řad. Za sekáči většinou ženy vázaly obilí do snopů. Potom se po poli rozběhly řady žitných panáků nebo pšeničných stožků, což byl typický pohled na pole ve žních. Panáky se stavěly většinou po devíti snopech, stožky pak po patnácti, což byl jeden mandel. Teprve vyschlé obilí se svázelo do stodol. Výmlat se prováděl většinou až v zimě. Ve žních na to nebyval čas, vymlátilo se pouze potřebné množství jako osivo. Při mlácení již hučely mlátičky a bafaly benzinové motory, dokud nebyl zaveden elektrický proud. Ještě za války se mlátilo cepama, což byla jedna z nejobtížnějších prací. Mlátilo se většinou ve skupinách, u nás v šesti. Mlatci museli přesně dodržovat rytmus, tak jako hudebníci v kapele. Nikdo si nemohl vylehčit, jinak hrozilo nebezpečí, že se mlatci navzájem pomlátí. Po válce byla

zakoupena spolková mlátička na dlouhou slámu, a tím klapot cepů navždy ustal.

Největší nápor na pracovité ruce nastal ale na podzim. Pokud sloužilo počasí, tak sklizeň brambor probíhala jakž takž v pohodě. Vyorávače s rotačními kotouči řádky rozmetaly, a tím odpadlo pracné překopávání vyoraných brázd motykami. Stačilo brambory posbírat do košů a sypat do přistavených vozů. Za mokra to bývalo horší. To se mnohdy brambory v blátě přímo lovily. Nebyly tehdy žádné gumové rukavice, a tak pokožka rukou, vystavena zimě a vlhkosti, velice trpěla a praskala, což bylo bolestivé. Ještě obtížnější bývala sklizeň krmné řepy a cukrovky. To již pěkných dnů bývalo poskrovnu a zima se pomalu, někdy i velice brzy, začínala hlásit o svá práva. Vyorané řádky cukrovky bylo nutno sebrat a naklást na kupky, a potom se převážně ženy s řepnými noži se stoličkou stěhovaly od jedné kupky ke druhé a oddělovaly chřást od bulev. Bylo-li to nutné, přenášela se také jednoduchá závětrí, aby pracovnice byly alespoň částečně chráněny před nepřízní počasí.

Ale nejen sklizeň patřila k podzimu. Bylo nutno půdu zorat, pohnout, připravit a zasít ozimy. Podzimní přípravy bývaly mnohem náročnější nežli jarní, kdy se rozmrzlá půda snadněji rozdělavala. Na podzim naopak za mokra uježděná, při orbě se nakrájela na veliké hrudy, po kterých lehké brány a dřevěné válce jenom poskakovaly. „Oral, kopal, hroudy třískal, ani slovem nezastýskal.“ To jsou dva veršičky ze staré školní čítanky, kde autorka vzpomíná na své dětství a tatínka, jak těžce obdělával pole. Ono totiž v té době, kdy nebyly hrudořezy nebo jiná zařízení, jiná možnost nebyla, nežli do těch hrud poctivě uchem motyky tlouci, dokud se nerozpadly.

Trochu oddechu přineslo zimní období, ale opravdu jen trochu. Denně bylo nutné ošetřovat hospodářské zvířectvo, vyvázet chlévskou mrvu, což, pokud byla sanice, bylo lehčí nežli na voze. Dokončoval se výmlat. Pokud nebyly silné mrazy, vázala se slaměná povřísla, a ještě dříve, co jest již mimo moji paměť, také slaměné došky na pokrývání střech. Moje matka mi to jednou předváděla, oni měli v její rodné obci malý sroubek pokrytý došky. Já jsem to ale zcela zapomněl. Pokud to počasí dovolovalo, prováděla se lesní těžba. Ruční pily, ať již krátké či dlouhé, zvané roubičky, a sekery, klíny, obracák kmenů, zvaný venhák, to byly jediné nástroje, které tehdy dřevorubcům sloužily. V místní oboře bývaly mohutné duby, jejichž podřezání dva lidé

těžko zvládali. Tak se na každé straně k roubíku přivázal provaz, kterého se uchopily další dva páry rukou, a tak se mnohdy s takovým velikánem potýkali i několik hodin. Prováděly se také potřebné opravy a údržba strojů a náradí. Například můj otec pobočnice ke kravským postrojům. Já jako kluk jsem mu k tomu kroutil, navlékal a smolil dratve, což bych dnes již nesvedl. Mojí prací také bývalo postroje nakrémovat a vyleštit. Ona se v zimě většina těch prací odbývala ve světnici. To bývala jediná místnost mimo chléva, kde bylo teplo. Jednu zimu za války nám bednář pan Zobl z Vračovic dělal škopek. Přinesli jsme mu do světnice truhlářskou hoblici, jak se lidově říkávalo hoblponk, a já jsem poprvé v životě viděl, jak se bednářským hoblíkem opracovávají dýhy. Večer se hoblovačky zametly a bylo uklizeno. Pan Bečička z čp. 38, který vyráběl košíky, si také proutí přinesl a zpracovával ve světnici. Bylo-li chladné jaro, také vyležená kuřata měla někde pod kamny svůj koutek a čekala na hřejivé jarní slunéčko.

Tohle vše patřilo tehdy do zemědělské domácnosti, která sestávala z té světnice, malé světničky, nebo jak se také říkávalo přístěnku, a nějaké té komory. Podlahy byly převážně dřevěné prkenné a na chodbách cihlová dlažba. Přezouvání obuvi se postupem času začalo zavádět teprve, když se začal byt modernizovat a členit na více místností. Při sobotním úklidu byla podlaha kryta dekami nebo novinami, aby alespoň přes tu neděli vydržela čistá. Hovořit v sobotu o nějakém víkendů, to byla tehdy pro venkovskou ženu úplná iluze. Vzpomínám na výrok jednoho občana, že ženský se ruce nesměj zastavit. Ale ony se skutečně nezastavily, ani v neděli. Do kostela chodily ženy na ranní bohoslužby, zatím co muži je střídali na desátou. Doma je potom čekala příprava nedělního oběda a pečení. Čerstvá nedělní buchta nesměla po obědě chybět. Teprve po obědě, po nádobí, nastala ta chvíle, kdy se mohly v klidu posadit a vychutnat odpolední siestu, pokud nevzaly do rukou jehlu a nit, aby vyspravily poškozené oblečení pro celou rodinu. Pak ale nastalo pondělí a s ním velké prádlo. Ruce žen se zabořily do vany nebo trok do horké mýdlové vody a třením o valchu pracně odstraňovaly za týden nashromážděnou špínu. Vyždímané prádlo se uložilo do putny, která našla svoje místo na ženských zádech, a ta s ní vykročila k rybníku prádlo vymáchat. V létě se prádlo rozložilo na trávník, aby se vybělilo. Dodnes ještě známe slovo bělidlo, kde se prádlo bělilo. V Litomyšli to bylo na místě dnešního autobusového nádraží.

Dnešní hospodyni, vlastníci automatickou pračku a sušičku, se to možná bude zdát neuvěřitelné, ale taková byla minulost.

Žilo se celkem šetrněji. Malé děti neměly zdaleka takové oblečení jako dnešní. Nebyly žádné ty dupačky, trička a podobně, pokud si matně vzpomínám na předškolní věk, měli jsme takové košile zvané kanduše a v těch jsme s holým zadkem lezli po podlaze. Oblečení se dědilo po starších sourozencích. Já, jelikož jsem neměl staršího bratra, jsem toho byl ušetřen. Dnes novorozenec musí mít nový kočárek a mne a obě moje sestry maminka odvozila ve starém secesním kočárku po mých prarodičích, který, kdyby se byl uchoval, mohl být dnes historickou památkou. Bohužel, taktó skončilo mnoho věcí, které vlastnily společný klobouk. Ten se pochopitelně nosil pouze v neděli. Jedna šla na ranní bohoslužby, druhá na desátou, a když se na hrázi rybníka potkaly, klobouk si prostě vyměnily.

Pokusil jsem se alespoň trochu vykreslit obraz našeho venkova minulých let. Do jaké míry se mi to podařilo, to necht' posoudí pamětníci, a dnešní příslušnice mladé a střední generace ať se zase tolik netrápí tím, že na to či ono momentálně nemají, vždyť ono se mnohdy stává, že když po něčem hodně toužíme a podaří se nám to získat, tak ta původní radost poněkud poleví. Blíží se Vánoce se vším, co k nim patří. V minulosti se takové horečné nákupy nedělaly, dárky bývaly chudší. My jsme ty Vánoce prožívali více duchovně a musím říci alespoň sám za sebe, že to bývaly stejně ty nejkrásnější svátky v roce.

Skončí nám rok 2009, první rok zakončený devítkou v jednadvacátém století. V minulých týdnech jsme vzpomínali na ty události před dvaceti lety, jak to vše probíhalo, kdy se nám podařilo uzavřít jednu trpkou kapitolu našich dějin, a dnes máme možnost bilancovat, jak jsme s tou svobodou za těch dvacet let dokázali naložit, co jsme udělali nebo neudělali, aby se nic podobného v našich dějinách již neopakovalo.

Přeji všem čtenářům požehnané Vánoce a optimistický vstup do roku 2010 a dalších let.